

Arbetslivskommissionen för chefskap inom produktion, teknisk planering och produktutvecklingsarbete, lägesbild 2022–2023

Arbetslivskommissionen har utarbetat en lägesbild över kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande inom sitt område. Till arbetskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom den egna branschen (Statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För detta uppdrag har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppgifter om uppföljning, bedömning och respons, bland annat utbildningsförvaltningens statistik- och styrningstjänster och i den nationella informationsresursen KOSKI. Uppgifterna om utförda studieprestationer 2022 gjordes tillgängliga för kommissionerna våren 2023. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna har gjort i KOSKI-informationen efter denna tidpunkt visas inte i denna lägesbild. Detta gäller även statistiken över mängden utförda studieprestationer 2023 som tagits fram ur informationsresursen KOSKI i början av 2024. De granskade prestationsmängderna publiceras senare i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.fi. De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som antecknats i läroanstalternas egna studiehanteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI och då syns uppgifterna i statistiken som "inga uppgifter"/"har inte meddelats". De examina som är i övergångsperioden ingår inte i de kvantitativa uppgifterna. I utbildningsanordnarnas anordnartillstånd bestäms utbildningsanordnarnas aktivitet utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2022 eller 2023 som tillställts kommissionen. Även kommissionernas besöksrapporter, begäran om rättelse och utlåtanden har använts som källmaterial.

Antal avlagda examina och examensdelar

	2022	2023	2022	2023
Avläggande av examina och examensdelar	hel examen	hel examen	examensdelar	examensdelar
Grundexamen i teknisk planering	199	166	1739	919
Specialyrkesexamen i chefskap inom produktion	370	397	1159	1221
Specialyrkesexamen i produktutvecklingsarbete	1235	1156	3769	3678
Totalt				

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Hela examensprestationer	hel examen		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen i teknisk planering	199	166	-17 %
Specialyrkesexamen i chefskap inom produktion	370	397	+7 %
Specialyrkesexamen i produktutvecklingsarbete	1235	1156	-6 %

Examensdelsprestationer	examensdelar		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen i teknisk planering	1739	919	-47 %
Specialyrkesexamen i chefskap inom produktion	1159	1221	+5 %
Specialyrkesexamen i produktutvecklingsarbete	3769	3678	+2 %

Examensdelar som mål/hel examen som mål

Hel examen som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen i teknisk planering	1021	861	-16 %
Specialyrkesexamen i chefskap inom produktion	1156	1215	+5 %

Specialyrkesexamen i produktutvecklingsarbete	3684	3579	-3 %
---	------	------	------

Examensdelar som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen i teknisk planering	59	58	-2 %
Specialyrkesexamen i chefskap inom produktion	3	6	+100 %
Specialyrkesexamen i produktutvecklingsarbete	85	99	+16,5 %

Reflektioner

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Det har inte skett någon förändring i antalen.

Förändringar i antalet prestationer

Antalet avlagda grundexamina i teknisk planering har rasat. Orsakerna som identifierats är bland annat brist på tillräckliga färdigheter för att avlägga examen hos personer som avlagt grundskolan. Enligt kommissionens medlemmars erfarenhet består de studerande av branschbytare och studerande vars förväntningar på utbildningen inte motsvarar verkligheten. Antalet aktiva utbildningsanordnare är lågt i förhållande till antalet anordnartillstånd. Inom branschen finns det en risk för brist på experter när konjunkturen inom byggbranschen förbättras och inga experter på grundnivå utexamineras inom sektorn. Antalet prestationer har hållits på en stabil nivå i kommissionens övriga examina.

Examina eller examinas kompetensområden med marginella prestationer

Kan inte tillämpas på kommissionens sektor.

Anordnande av examina

Anordnartillstånd / Aktiva utbildningsanordnare

Examen	Anordnartillstånd 2022	Anordnartillstånd 2023	Aktiva anordnare 2022	Aktiva anordnare 2023
Specialyrkesexamen i produktutvecklingsarbete	29	28	22	17
Specialyrkesexamen i chefskap inom produktion	33	33	19	23
Grundexamen i teknisk planering	54	53	16	15

Reflektioner

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examen

Det har inte skett någon betydande förändring i antalet anordnartillstånd och aktiva utbildningsanordnare. I specialyrkesexamina i chefskap inom produktion och produktutvecklingsarbete koncentreras examina främst till några utbildningsanordnare som också ordnar förberedande utbildning.

Anordnande av examina och fördelning av avläggandet av examina/examensdelar mellan utbildningsanordnare

Antalet avlagda specialyrkesexamina i produktutvecklingsarbete har varit relativt stabilt från år till år. Prestationerna i examensdelarna har stabiliserats på cirka 3 800 examensdelar. Av specialyrkesexamen i chefskap inom produktion avläggs 53 procent (209 examina av 397) hos en utbildningsanordnare. Den näst största utbildningsanordnaren ordnar 5,5 procent av examina, vilket är en minskning med cirka 3 procentenheter jämfört med året innan. Antalet anordnartillstånd för grundexamen i teknisk planering är 54, varav 16 är aktiva. Kommissionen funderade på varför man har ansökt om anordnartillstånd, men ändå inte ordnar examina i fråga. Alla läroanstalter som ordnar utbildning inom sektorn är ungefär lika stora mätt i mängden respons, och det finns således inte en läroanstalt som dominerar på samma sätt som i ovan nämnda examina.

Examensanordnandets geografiska och språkliga täckning

Alla specialyrkesexamina i produktutvecklingsarbete har avlagts på finska. Det finns gott om utbildningsanordnare runt om i landet. Av specialyrkesexamen i chefskap inom produktion har 2,0 procent avlagts på svenska (en minskning med 2,7 procent från året innan) och 98 procent på finska.

De svenskspråkiga examina koncentreras till en enda utbildningsanordnare. Geografiskt fokuserar anordnarna på landets södra del. Eftersom en riksomfattande utbildningsanordnare har en dominerande ställning i antalet examina kan man inte med säkerhet säga var de som avlägger examina befinner sig. Grundexamen i teknisk planering har inte ordnats på svenska. Utbildningsanordnarna har i huvudsak koncentrerats till väst- och sydkusten. Inga examina ordnats på engelska för de examina som hör till kommissionens verksamhetsområde. Kommissionen anser att anordnartillstånd borde beviljas för dessa examina. Kommissionen funderade på hur man kunde uppmuntra utbildningsanordnarna att ansöka om de anordnartillstånd på engelska som näringslivet önskar.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Fördelning av platserna för yrkesprov 2022

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
Grundexamen i teknisk planering	46 %	39 %	6 %	10 %
Specialyrkesexamen i chefskap inom produktion	74 %	0 %	0,1 %	26 %
Specialyrkesexamen i produktutvecklingsarbete	86 %	1 %	0 %	12 %

Fördelning av platserna för yrkesprov 2023

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
Grundexamen i teknisk planering	40 %	36 %	6 %	18 %
Specialyrkesexamen i chefskap inom produktion	88 %	0 %	0,5 %	12 %
Specialyrkesexamen i produktutvecklingsarbete	95 %	0,3 %	1,5 %	4 %

Förverkligande av tvåpartsbedömningen av yrkesinriktade examensdelar i bedömningen 2022 och 2023*

Examen	lärare och representant för arbetslivet 2022	lärare och representant för arbetslivet 2023	inga uppgifter 2022	inga uppgifter 2023
Grundexamen i teknisk planering	54 %	48 %	5 %	5 %
Specialyrkesexamen i chefskap inom produktion	93 %	92 %	6 %	2 %
Specialyrkesexamen i produktutvecklingsarbete	92 %	96,5 %	6 %	1 %

*i siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden eller erkända examensdelar

Medeltal för studeranderesponsen* (avslutande enkät)

Examen	medeltal för yrkesprov 2022	medeltal för yrkesprov 2023	medeltal för alla frågegrupper 2022	medeltal för alla frågegrupper 2023
Grundexamen i teknisk planering	4,2	4,4	3,9	3,9
Specialyrkesexamen i chefskap inom produktion	4,7	4,7	4,1	4,2
Specialyrkesexamen i produktutvecklingsarbete	4,7	4,7	4,1	4,1

* Bedömningsskala 1–5

Arbetsplatsenkät 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen i teknisk planering	3,8	4,1
Specialyrkesexamen i chefskap inom produktion	4,0	3,7
Specialyrkesexamen i produktutvecklingsarbete	4,1	4,2

* Bedömningsskala 1–5

Enkät för arbetsplatshandledare 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen i teknisk planering	4,1	4,2
Specialyrkesexamen i chefskap inom produktion	4,1	4,2
Specialyrkesexamen i produktutvecklingsarbete	4,2	4,2

* Bedömningsskala 1–5

Reflektioner

Respons från studerande och arbetslivet

I kommissionens examina har resultaten av enkäterna hållits på samma nivå som i den föregående lägesbilden. Kommissionen har gjort följande plock för grundexamen i teknisk planering: Medeltal för yrkesproven 4,4 (Medeltal för alla frågegrupper 3,92). Påståenden i studeranderesponsen: Jag fick tillräckligt med information om möjligheterna att studera eller arbeta utomlands 2,91. Utbildningen gav färdigheter för företagande 3,34. Min kompetens bedömdes enligt bedömningskriterierna för kunskande 4,52. Min studiemiljö var trygg 4,52.

Kommissionen har gjort följande plock för specialyrkesexamen i chefskap inom produktion: Medeltal för yrkesprov 4,76 (medeltal för alla 4,2). Påståenden i studeranderesponsen: Jag fick tillräckligt med information om möjligheterna att studera eller arbeta utomlands 3,02. Utbildningen gav färdigheter för företagande 3,22. Mina bedömare var yrkeskunniga och sakkunniga 4,78. Min kompetens bedömdes enligt bedömningskriterierna för kunskande 4,78.

De arbetsuppgifter som jag utförde i yrkesprovet motsvarade verkliga arbetsuppgifter i arbetslivet 4,89.

Kommissionen har gjort följande plock för specialyrkesexamen i produktutvecklingsarbete: Medeltal för yrkesprov 4,74 (medeltal för alla 4,16). Påståenden i studeranderesponsen: Jag fick tillräckligt med information om möjligheterna att studera eller arbeta utomlands 2,65. Jag hade vid behov tillgång till elevhälsotjänster 2,81. Mina bedömare var yrkeskunniga och sakkunniga 4,73. Min kompetens bedömdes enligt bedömningskriterierna för kunskande 4,79. De arbetsuppgifter som jag utförde i yrkesprovet motsvarade verkliga arbetsuppgifter i arbetslivet 4,81.

Förverkligande av tvåpartsbedömningen

I specialyrkesexamina i chefskap inom produktion och produktutvecklingsarbete förverkligas tvåpartsbedömningen i huvudsak. I specialyrkesexamen i chefskap inom produktion har antalet ”inga uppgifter” sjunkit till nära noll jämfört med 26 procent året innan. Kommissionen har en uppfattning om att rapporteringen har förbättrats, eftersom saken har lyfts fram under tidigare år. I grundexamen i teknisk planering strävar man efter/måste ordna undervisning i vissa examensdelar i skolan på grund av få praktikplatser. I grundexamen i teknisk planering finns läroanstalter som har fått anvisningar om att bedömningen ska göras av två lärare om yrkesprovet delvis avläggs på arbetsplatsen och kompletteras på skolan.

Fördelning av platserna för yrkesprov

Andelen yrkesprov i specialyrkesexamina i chefskap inom produktion och produktutvecklingsarbete som görs på arbetsplatsen har ökat jämfört med året innan, och proven utförs i regel på arbetsplatserna. I specialyrkesexamen i chefskap inom produktion har antalet ”inga uppgifter” också sjunkit ytterligare jämfört med 26 procent året

innan. Kommissionen har en uppfattning om att rapporteringen har förbättrats, eftersom saken har lyfts fram under tidigare år.

I grundexamen i teknisk planering har andelen yrkesprov som görs på arbetsplatserna minskat. Kommissionen anser att det minskade antalet yrkesprov som görs på arbetsplatserna beror på att det finns få utbildningsavtalsplatser. Trenden med distansarbete efter coronapandemin har bidragit till att det inte längre finns handledare på arbetsplatserna och att man inte vill ta någon i distanshandledning. Även den studerande måste ofta arbeta på distans, vilket är ett dåligt alternativ för de flesta studerande.

En annan faktor som höjer andelen yrkesprov som ordnas i skolan är viktningen av informationsmodeller för examensdelarna. Nästan varje examensdel har som krav på yrkesskicklighet att skapa en informationsmodell, och den studerande får ofta inte göra en informationsmodell på arbetsplatserna utan börjar med 2D-ritning, varvid en del av yrkesprovet måste göras i skolan. Det förekommer stora variationer mellan utbildningsanordnarna i fråga om platserna där yrkesprov genomförs, och rapporteringen bör förbättras, eftersom andelen "inga uppgifter" är hög.

Det tredje skälet är skolans bättre utrustning och möjligheter till t.ex. valbara examensdelar. Att skapa virtuella verkligheter och visualiseringar samt 3D-skanning och utnyttja punktmoln.

Miljöer för yrkesprov och deras lämplighet för påvisande av kunnande

Kommissionen har inte kännedom om problem med yrkesprovsmiljöerna. Särskilt specialyrkesexamina avläggs i anställningsförhållanden, och därigenom är processen för att säkerställa att yrkesprovsmiljön lämpar sig bra.

Motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

Under sina besök har arbetslivskommissionen begärt motiveringar till de yrkesprov som genomförs vid läroanstalterna och bekantat sig med planerna för bedömning av kunnande. I grundexamen i teknisk planering finns ovannämnda skäl för yrkesprov som ordnas vid läroanstalterna. Det kan vara fråga om brist på praktikplatser eller om att arbetsuppgifterna som görs under praktiken inte motsvarar examenskraven.

Generaliseringar om rättelseyrkanden

Kommissionen har inte fått någon begäran om rättelse av bedömning.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

Kommissionen har inte fått anordnartillstånd för behandling under denna period. Grundexamen i teknisk planering har många vilande anordnartillstånd.

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken

Utifrån resultaten av slutenkäten för studeranderesponsen och kommissionens uppfattning förverkligas personlig tillämpning, men följderna av den är inte tillräckliga. I studeranderesponsen är variationsintervallet i frågorna som gäller PUK 3,9–4,3 (föregående resultat 2,8–4,5), i specialyrkesexamen i chefskap inom produktion är det 3,7–4,7 (föregående resultat 3,8–4,7) och i specialyrkesexamen i produktutvecklingsarbete är det 3,6–4,3 (föregående resultat 2,7–4,7).

Utvecklingsobjekt i anordnarnas verksamhet enligt kommissionen

På basis av besöken lyfter kommissionen fram dokumenteringen av bedömningarna som utvecklingsobjekt med tanke på eventuella rättelseyrkanden gällande bedömningen. Kommissionen behöver tillgång till tillräcklig dokumentation utifrån vilken bedömningen kan göras. Att utveckla samarbetet med arbetslivet ökar den ömsesidiga förståelsen för arbetslivets behov och utbildningsanordnarnas verksamhetssätt. Samarbetet gör det också möjligt att hitta yrkesprovsplatser för de studerande. Här finns det utrymme för utveckling. Kommissionen lyfter också fram introduktionen av arbetsplatshandledarna och handledningen av dem i examensgrunderna och examenskraven så att man kan garantera att de studerande får handledning och arbetsuppgifter på en tillräcklig nivå och som motsvarar examenskraven på arbetsplatserna.

Examensgrundernas funktion

Reflektioner

Examensgrundernas överensstämmelse med arbetslivet och erfarenheter av examensgrundernas funktion

Kommissionen känner inte till något som skulle göra examensgrunderna problematiska. Grundexamensgrunderna för teknisk planering håller på att förnyas och kommissionen har gett ett utlåtande om dem.

Genomförande av valfrihet vid avläggande av examina

Kommissionen känner inte till att valfriheten inte skulle genomföras i praktiken. Grundexamen i teknisk planering: Eftersom det är svårt att få utbildningsavtalsplatser bestäms de valbara examensdelarna ofta enligt praktikplatsens arbetsuppgifter, och inte enligt den studerandes vilja att studera examensdelen i fråga. Så det finns inte på långa vägar alltid en utbildningsavtalsplats som motsvarar den studerandes eget val. Visserligen har unga studerande sällan ens en egen åsikt eller synpunkter om detta.